

ВИЗНАННЯ ПРОБЛЕМНИХ АКТИВІВ: ОГЛЯД СВІТОВОГО ТА НАЦІОНАЛЬНОГО ДОСВІДУ

Сергієнко Д.О.

*Науковий керівник: Вербицька В.І., к.е.н., доцент
Харківський національний автомобільно-дорожній університет*

Визначення економічної сутності проблемних активів потребує фіксування такої категорії як «активи».

Чинне законодавство України у сфері бухгалтерського обліку та фінансової звітності встановлює, що активами є ресурси, які контролюються з боку підприємства за результатами минулих подій, використання яких, згідно очікувань, має призвести до економічної вигоди в майбутньому [1]. Відповідно, під економічними вигодами розуміють потенційну можливість підприємства отримати грошові кошти від використання активів. А нормативно-правовим актом НБУ надано визначення проблемним активам – це негативно класифіковані активи, які не відповідають критеріям стандартної заборгованості [2].

Досвід світової фінансової кризи свідчить, що наглядові органи та інвестори можуть неоднозначно розуміти та порівнювати інформацію, яка міститься у фінансовій звітності. Банки використовували різні методології для оцінки та управління ризиками, збільшуючи непрозорість та зменшуючи порівнянність такої інформації для кінцевих користувачів. НБУ, зважаючи на це, здійснює роботу по гармонізації трактування категорії «проблемні активи» з міжнародними стандартами фінансової звітності.

Міжнародний стандарт фінансової звітності (IAS-39) встановлює поняття знецінених активів (*impaired asset*), які виникають в наслідок однієї чи більше подій, що мають негативний вплив на очікувані грошові потоки та яким може бути надана достовірна оцінка [3]. До переліку таких подій належать:

- можливість визнання банкрутства або іншої фінансової реорганізації з боку позичальника;
- надання поступок позичальнику, які за звичайних умов були би неможливими;
- втрата ринку для фінансового активу через погіршення фінансового стану;
- порушення умов контракту;
- інші причини.

В той самий час не мають впливу на визнання активу знеціненим наступні події:

- зниження кредитного рейтингу контрагента за відсутності інших подій із наведеного вище переліку;
- зменшення справедливої вартості фінансового активу;
- втрата ринку фінансового активу в наслідок скасування публічного розміщення такого фінансового інструменту.

Офіційний журнал Європейського союзу при класифікації ризиків за активами оперує терміном «дефолтний актив» (defaulted asset) [4]. До таких належать активи, що відповідають наступним критеріям:

- існує низька ймовірність сплати боржником за власними кредитними зобов'язаннями у повному обсязі без реалізації заставного майна з боку кредитора;
- боржник має прострочені зобов'язання перед кредитором терміном понад 90 (за окремих випадків 180) днів.

Зі свого боку Базельський комітет з питань банківського нагляду визначає, що актив класифікується як непрацюючий за таких випадків [5]:

- при визнанні його дефолтним;
- є знеціненими (impaired), тобто таким, що зазнав переоцінки внаслідок погіршення кредитоспроможності;
- усі інші, які не підпадають під зазначені вище критерії, але мають прострочення платежу понад 90 днів, чи існують ознаки низької ймовірності виконання своїх зобов'язань боржником без реалізації застави – незалежно від кількості прострочених днів за таким контрактом.

Відповідно до підходу НБУ, впроваджується поняття «непрацюючі активи». Позначаються такими активи, класифіковані банком за найвищим класом ризику. Підставами віднесення активів до непрацюючих є виконання щонайменше однієї з наступних подій: контрагент банку допустив прострочку більше ніж на 90 днів (30 днів для банків-боржників); контрагент не спроможний забезпечити виконання своїх зобов'язань в установленій строк без процедури стягнення застави. Отже, встановлені дефініції категорії «проблемний актив» із закордонної практики є гармонізованими у своєму тлумаченні та визначенні основних ознак, які є характерними для такої складової загальних активів.

Література:

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 №996-XIV. Дата оновлення: 27.02.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#o1>. (дата звернення: 07.02.2021).

2. Методичні рекомендації щодо організації та функціонування систем ризик-менеджменту в банках України : Постанова НБУ від 02.08.2004 №361. Дата оновлення: 21.06.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0361500-04> (дата звернення: 02.02.2021).

3. Financial Instruments: Recognition and Measurement. *International accounting standard*: Paragraphs 58, 59.

4. Regulation (EU) on prudential requirements for credit institutions and investment firms. No 575/2013 of 26 June 2013. URL: <https://bit.ly/2W8CmmS> (дата звернення: 27.01.2021).

5. Prudential treatment of problem assets – definitions of nonperforming exposures and forbearance: Basel Committee on Banking Supervision. URL: <https://bit.ly/2oENBmG> (дата звернення: 05.02.2021).